

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Learning Strategies Used By Social Studies Teacher Candidates in Geography Classes*

Mehmet Tamer KAYA¹

*Afyon Kocatepe University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences
Education*

<https://orcid.org/0000-0001-5803-8755>

Hakkı YAZICI²

*Afyon Kocatepe University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences
Education*

<https://orcid.org/0000-0001-8631-6126>

Abdullah GÖKDEMİR³

*Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences
Education*

<https://orcid.org/0000-0003-1709-1327>

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the learning strategies used by social studies teacher candidates in geography classes in terms of different variables. In the research, general survey model which is one of the quantitative research methods was used. The study group of the study consists of 189 prospective teachers studying in the 1st, 2nd, 3rd and 4th grade of Social Sciences Education in Faculty of Education in the spring semester of 2016-2017 academic year. The research data were collected through the Learning Strategies Scale adapted to the geography course by Aydın (2011) developed by Toy (2007). Obtained data were analyzed by using arithmetic mean, t test, one way analysis of variance (ANOVA) and multiple comparison test (LSD). As a result of the research, it was determined that Social Studies teacher candidates mostly used organizational strategies and at least planning strategies in geography classes. Social Studies teacher candidates' opinions about the learning strategies scale used in geography lesson showed significant differences in terms of gender and grade level variables.

Key Words: Learning strategies, social studies, geography

ARTICLE INFO

Received: 09.07.2019

Published online:

29.12.2019

¹ Corresponding author:

Dr

mtkaya@aku.edu.tr

² Corresponding author:

Prof. Dr.

hyazici@aku.edu.tr

³ Corresponding author:

Dr.

agokdemir0683@hotmail.com

*I. Presented orally at International Social Sciences Symposium

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Derslerinde Kullandıkları Öğrenme Stratejileri*

Mehmet Tamer KAYA¹

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
<https://orcid.org/0000-0001-5803-8755>

Hakkı YAZICI²

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
<https://orcid.org/0000-0001-8631-6126>

Abdullah GÖKDEMİR³

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
<https://orcid.org/0000-0003-1709-1327>

ÖZET

MAKALE BİLGİSİ

Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya derslerinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 1, 2, 3 ve 4. sınıfta okuyan 189 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma verileri Toy (2007) tarafından geliştirilen Aydın (2011) tarafından coğrafya dersine uyarlanan Öğrenme Stratejileri Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Elde edilen veriler aritmetik ortalama, t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve çoklu karşılaştırma testi (LSD) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya derslerinde en çok örgütlenme stratejilerini en az ise planlama stratejilerini kullandıkları tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşleri cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından anlamlı farklılıklar göstermiştir.

Alınma Tarihi: 09.07.2019
Çevrimiçi yayınlanma tarihi: 29.12.2019

Anahtar Kelimeler: Öğrenme stratejileri, sosyal bilgiler, coğrafya

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:
Dr.
mtkaya@aku.edu.tr

² Sorumlu yazar iletişim bilgileri:
Prof. Dr.
hyazici@aku.edu.tr

³ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:
Dr.
Agokdemir0683@hotmail.com

*II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur

Giriş

Çağımızda bilgi çok hızlı değişen ve gelişen bir olgu haline gelmiştir. Bilgi çağı olarak adlandırılan yirmi birinci yüzyıl, bilginin yoğunlaştığı, bilgi ve teknolojinin hızlı değişim gösterdiği bir dönemdir. Bu değişim ve artış günümüz insanının kendini sürekli olarak yenilemesine ve geliştirmesine neden olmuştur. Öğrendiklerimiz tüm hayatımız boyunca toplumsal ve iş yaşamımızdaki gereksinimlerimizi karşılayamamaktadır. Bu durum okulların bilgi aktaran kurumlar olmaktan çok, öğrenmeyi öğreten kurumlar olmaları gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Özellikle günümüzde öğretim programlarında yapılan değişikliklerle öğrencilerin öğrenme sürecine daha etkin katılımları konusuna dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda öğrenme stratejileri öğrenme sürecinde, önemli bir öğrenci özelliği olmuştur (Dural, 2008; Özkal ve Çetingöz, 2006; Açıkgöz, 2003).

Tay (2005)'a göre öğrencinin öğrenme işine katılması öğrenme stratejilerini ne kadar bildiğine ve bu stratejileri ne kadar uygun olarak kullanabildiğine bağlıdır. Öğrenme stratejileri, öğrenenin planlama ve değerlendirme yapmasını, kendi öğrenmesini kontrol etmesini, öğrenme sürecine ilişkin kararlar almasını, zorlandığı noktaları saptamasını sağlar (Dural, 2008). Bilgiyi üreten ve ürettiği bilgiyi kullanan bireylerin yetiştirilebilmesi öncelikle onların öğrenmeyi öğrenmesi ile yani öğrencinin bir bilgiyi nasıl öğreneceği, onu nasıl kullanacağı daha sonra nasıl hatırlayacağı ve kendi öğrenmesini nasıl kontrol edeceği konusunda bilgilendirilmesiyle mümkün olabilecektir. Öğrenmeyi öğrenme, öğrencilere öğrenme stratejilerinin öğretilmesini gerektirmektedir (Senemoğlu, 2012; Taşdemir ve Tay 2007).

Tay (2004) öğrenme stratejilerini, öğrencilerin öğrenme öğretme süreci içinde ya da bireysel hazırlıklarında kendisine sunulan bilgileri zihinsel süreçlerinden geçirerek, ona anlam vermesi ve kendine mal etmesi için gerekli olan çabaları ortaya koyması şeklinde tanımlamaktadır. Öğrenme stratejileri incelendiğinde, bunların, öğrenenin kendi öğrenmesinde ve öğrenmesini yönlendirmede kullandığı stratejiler olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenme stratejilerini etkili kullanabilmek için öğrencinin, hem öğrenme stratejileri ve süreçlerine ilişkin bilgi edinmesi hem de kendisine ve duruma uygun öğrenme stratejilerini seçme, kullanma, izleme değerlendirme ve yeniden düzenleme yeterliliklerine sahip olması gerekir (Senemoğlu, 2012). Öğrenenlerin öğrenme stratejilerini kullanabilme becerisi kendi öğrenme stratejilerinin farkında olmalarına bağlıdır. Öğrencilerin öğrenme stil ve stratejilerini bilmesi, öğrenme güçlüklerini yenme ve bağımsız öğrenme becerilerini desteklemesi açısından da önemlidir (Özer, 2002; Senemoğlu, 2012; Arsal ve Özen, 2007).

Öğrencinin öğrenme sürecinde kullanabileceği birçok öğrenme stratejisi vardır. Bunlar, altını çizme, not alma, şema oluşturma, benzetim yapma, yineleme, özet çıkarma, başarılı olacağına inanma gibi sıralanabilir. Bu stratejilerin ölçülüp değerlendirilmesi, etkisiz olanların tespit edilerek, etkili öğrenme stratejilerinin öğretilmesi gereklidir (Sucuoglu, 2006). Öğrenciler bu stratejilerden hangisini ya da hangilerini kullanacaklarına çoğunlukla kendileri karar verirler. Bu kararlarını etkileyen en önemli etmenler arasında, öğrencilerin daha önce geçirmiş oldukları yaşantılar, bireysel tercihler, öğrencinin ön bilgisi, öğrencinin beklentileri, programın gerekleri ve öğrencilerin gereksinimleri ve ortamlar bulunmaktadır (Weinstein, Ridley, Dahl ve Weber, 1989). Öğrenme – öğretme süreçlerinde, öğrencilerin etkili öğrenme stratejileri geliştirmelerine dönük etkinliklere önem verilmelidir. Böylelikle öğrenciler giderek kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu taşıyabilir duruma gelebilirler (Oğuz, 2000). Etkili öğrenmede öğrenme stratejilerinin öğretimi için nasıl bir sürecin yapılandırılacağı veya süreçte hangi etkinliklerin yer alacağı ile ilgili kararlar oldukça önemlidir. Dolayısıyla öğretmenlerin öğrenme stratejilerini öğrencilere kazandıracak biçimde yetiştirmeleri büyük

önem taşımaktadır (Güven, 2008). Öğrencilerden birçok bilgiyi öğrenmeleri beklendiği örgün eğitim kurumlarında, Coğrafya derslerinde de, öğrencilerin birçok sözel bilgi, kavram ve ilkeyi öğrenmesi beklenmektedir. Bu bilgiler öğrenciler için anlamlı hale getirilmezse öğrencileri ezberle yönlendirir. Bu nedenle de coğrafya dersi genellikle bilgilerin ezberlendiği bir ders olarak görülür (Karadeniz ve Bilgi, 2010; Erdem, 2005). Özellikle girecekleri sınavlardan önce yoğun bir çalışmaya girmekte ve sınavlardan birkaç gün sonra da birçok bilgiyi unutmaktadırlar (Dembo, 2000). Bu nedenle öğrencilerin coğrafya derslerinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin saptanması ve bu stratejiler arasından etkisiz olanların ortaya çıkarılması, her bireyin farklı özellikleri olduğu göz önünde tutularak belirlenen etkisiz stratejilerin yerine etkili stratejilerin öğretilmesi gerekmektedir (Karadeniz ve Bilgi, 2010).

Yukarıda verilen bilgiler ışığında her seviyedeki öğrencinin öğrenme stratejilerinin anlaşılmasının, bilinmesinin öğrenme öğretme süreçlerinin niteliğinin artırılması açısından taşıdığı önem açıktır. Bu gerekçelerle araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Coğrafya derslerinde kullandıkları öğrenme stratejileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Amaç

Araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin belirlenmesidir. Bu amaç çerçevesinde araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri nelerdir?
2. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin belirlenmesinin amaçlandığı çalışmada betimsel araştırma türünden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerin ortaya çıkarılmak istendiği araştırmalarda kullanılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Araştırmaya konu olan birey, nesne ya da olay kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmaya 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan ve basit seçkisiz örnekleme yoluyla belirlenen 189 Sosyal Bilgiler öğretmen adayı katılmıştır. Öğretmen adaylarının 108'i kadın, 81'i ise erkektir. Araştırmanın katılımcılarının özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Kişisel Bilgiler

Cinsiyet	n	%
Kadın	108	57.1
Erkek	81	42.9
Sınıf Düzeyi		
1.Sınıf	57	30.2
2.Sınıf	53	28.0

3.Sınıf	55	29.1
4.Sınıf	24	12.7
Toplam	189	100

Veri Toplama Araçları

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerini belirlemek için Toy (2007) tarafından geliştirilen, Aydın (2011) tarafından coğrafya dersine uyarlanan Öğrenme Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 5'li likert tipinde olup. “tamamen katılıyorum (5)”, “katılıyorum (4)”, “kararsızım (3)”, “katılmıyorum (2)” ve “kesinlikle katılmıyorum (1)” şeklinde düzenlenmiş ve puanlanmıştır. Orijinal ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur. Faktör analizleri yapılan ölçek dört faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler; (1). Seçme stratejileri (5, 6, 14, 15, 17, 21, 23, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 38 ve 39), (2). İşleme Stratejileri (2, 3, 4, 7, 10, 11 ve 12), (3). Planlama Stratejileri (8, 9, 13, 19, 30, 33, 34, 35, 37, 37 ve 40) ve (4). Örgütlenme Stratejileridir (1, 16, 18, 20, 22, 26 ve 27) (Aydın, 2011). Bu çalışma kapsamında ölçeğe ilişkin Cronbach alfa değeri 0,898 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

İlk olarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Dağılımın normalliğini belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Grup büyüklüğünün 50'den fazla olması durumunda puanların normalliğe uygunluğu Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi ile yapılmaktadır (Büyüköztürk, 2012). Toplam öğretmen adayı sayısının 50'nin üzerinde olması nedeni ile normallik testi olarak Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir ($p>.05$).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerini belirlenmesinde aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere çoklu karşılaştırma testi (LSD) kullanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Bütün istatistiksel çözümlenmelerde bir istatistik paket programından yararlanılmıştır.

Bulgular

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerine ilişkin bulgular

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme stratejileri ölçeğine verdikleri cevaplara göre aldıkları puanlar analiz edilmiştir. Puanlar analiz edilirken ölçekten alınan puanların aritmetik ortalaması alınmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrenme Stratejileri Ölçeğine İlişkin Aritmetik Ortalama Değerleri

No	Ölçekte Yer Alan Maddeler	\bar{X}
----	---------------------------	-----------

1	Coğrafya konularındaki ayrıntılı bilgileri kısaltmaya çalışırım	4,01
2	Coğrafya konularını başka kitaplardan araştırırım	3,98
3	Coğrafya konularıyla ilgili farklı örnekler bulmaya çalışırım	4,00
4	Coğrafya Öğretmenimden Daha Fazla Örnek Vermesini İsterim	3,98
5	Coğrafya Dersinde Bütün Dikkatimi Öğretmenime Veririm	3,88
6	Coğrafya Dersinden Önce Konuyla İlgili Eski Bilgileri Hatırlarım	3,83
7	Coğrafya Konularıyla İlgili Kendi Kendime Yeni Örnekler Bulmaya Çalışırım	3,72
8	Coğrafya Dersinden Sonra Verilen Çalışma Yapraklarını Grup Arkadaşlarımla Yaparım	2,93
9	Coğrafya Dersinde Öğrendiğimiz Konuyla İlgili İnternette Araştırma Yaparım	3,61
10	Coğrafya Konuları İle İlgili Sınavlarda Çıkmış Soruları Araştırırım	3,78
11	Coğrafya İle İlgili Kaynak Kitapları Araştırırım	3,77
12	Coğrafya Dersinde Öğrendiklerimi Evde Tekrar Ederim	3,47
13	Coğrafya Sorularını Çözerken Süre Tutarım	2,74
14	Bilmediğim Soruları Coğrafya Öğretmenime Sorarım	3,34
15	Coğrafya Öğretmenimin Verdiği Ödevleri Düzenli Yaparım	3,73
16	Coğrafya Dersini Yazarak Çalışırım	3,97
17	Coğrafya Dersinde Gerekli Kısımları Not Tutarım	4,19
18	Coğrafya Konularında Anlamadığım Bazı Yerleri Ezberlerim	3,90
19	Coğrafya İle İlgili Kendi Kendime Sorular Sorarım	3,62
20	Coğrafya Konularını Çalışırken Önemli Yerlerin Altını Çizerim	4,37
21	Coğrafya Öğretmenimin Ne Sorabileceğini Düşünürüm	3,84
22	Coğrafya Dersini Çalışacağım Ortamı Kendime En Uygun Şekilde Düzenlerim	4,01
23	Coğrafya Ödevlerimi Zamanında Teslim Ederim	4,07
24	Coğrafya Dersinde Kötü Not Aldığımda, Başarılı Olmak İçin Daha Çok Çalışırım	4,19
25	Coğrafya Dersinde Öğretilenler İle Daha Önce Bildiklerim Arasında Bağlantı Kurmaya Çalışırım	4,28

26	Coğrafya Çalışırken Özet Çıkarırım	4,00
27	Coğrafya Kitabında Anlamadığım Yerler Olursa Tekrar Okurum	4,37
28	Yeni Bir Coğrafya Konusunu Okumdan Önce Başlıklara, Şekillere Göz Atarım	4,11
29	Coğrafya Çalışırken Anlamadığım Kavramları Tespit Etmeye Çalışırım	4,01
30	Coğrafya Çalışırken Konuyu Genellikle Bir Sınıf Arkadaşıma Anlatırım	3,14
31	Öğrendiğim Yeni Bir Coğrafya Konusunu Anlayana Kadar Tekrarlarım	4,07
32	Coğrafya Dersinde Anlamadığım Yerleri Daha Sonra Sormak İçin Not Alırım	3,61
33	Sınıfta Hangi Öğrencilerin Coğrafya Dersini İyi Bir Şekilde Öğrendiğimi Bilirim	3,48
34	Coğrafya Çalışırken Kendi Kendime Küçük Hedefler Beliririm	3,68
35	Coğrafya Çalışırken Konuları Küçük Bölümlere Ayırarak Çalışırım	3,86
36	Coğrafya Çalışmak İçin Bir Zaman Çizelgesi Hazırlarım	3,08
37	Coğrafya Çalışmaya Başlamadan Önce Neyi, Nasıl Çalışacağımı Planlarım	3,84
38	Coğrafya Konularından Hangisinin Daha Önemli Olduğunu Tespit Ederim	4,09
39	Coğrafya Sınavlarında Neyi Yanlış, Yapıp Yapmadıklarımı Bilirim	3,85
40	Coğrafya İle İlgili Güncel Konuları, Dergileri Takip Ederim	2,98
Toplam		3,80

Tablo 2’de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya derslerinde en çok kullandıkları öğrenme etkinlikleri: “Coğrafya konularını çalışırken önemli yerlerin altını çizerim ($\bar{x} = 4,37$ ”, “Coğrafya dersinde öğretilenler ile daha önce bildiklerim arasında bağlantı kurmaya çalışırım ($\bar{x} = 4,28$ ”, “Coğrafya dersinde gerekli kısımları not tutarım ($\bar{x} = 4,19$)” şeklindedir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, coğrafya derslerinde en az kullandıkları öğrenme etkinlikleri: “Coğrafya sorularını çözerken süre tutarım ($\bar{x} = 2,74$ ”, “Coğrafya dersinden sonra verilen çalışma yapraklarını grup arkadaşlarımla yaparım ($\bar{x} = 2,93$)”, “Coğrafya ile ilgili güncel konuları, dergileri takip ederim ($\bar{x} = 2,98$)” şeklindedir.

Tablo 1. Öğrenme Stratejileri Ölçeğine İlişkin Puan Ortalamaları

	N	\bar{x}	Ss
Seçme Stratejileri	189	3,93	0,54
İşleme Stratejileri	189	3,81	0,62
Planlama Stratejileri	189	3,36	0,60
Örgütlenme Stratejileri	189	4,09	0,57
Öğrenme Stratejileri Genel	189	3,80	0,46

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, coğrafya derslerinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,80$ olduğu görülmektedir. Buna göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin Puan Ortalamaları “katılıyorum” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde en çok “örgütlenme stratejilerini” en az ise “planlama stratejilerini” kullandıkları görülmüştür. Sonuç olarak araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmen adayları, coğrafya dersinde farklı kategorilerdeki öğrenme stratejilerini farklı düzeyde kullanmaktadırlar.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerinin cinsiyet değişkenine ilişkin bulgular

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme stratejileri ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına Bağımsız Örneklemeler İçin t-Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Öğrenme Stratejilerine İlişkin Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	p
Seçme	Kadın	108	4,06	0.59	3.25	0.003
	Erkek	81	3,80	0.62		
İşleme	Kadın	108	3.83	0.72	-.885	0.47
	Erkek	81	3,79	0.75		
Planlama	Kadın	108	3.38	0.67	-.041	0.86
	Erkek	81	3.34	0.64		
Örgütlenme	Kadın	108	4.20	0.56	7,04	0.002
	Erkek	81	3.98	0.68		
Öğrenme Stratejileri Genel	Kadın	108	3,93	0,52	2,58	0,000
	Erkek	81	3,67	0,56		

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre öğrenme stratejileri ölçeği ve alt boyutlarına yönelik analiz sonuçları Tablo 4’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, kadınların öğrenme stratejileri genel puan ortalamaları ($\bar{x}=3,93$), erkeklerin öğrenme stratejileri genel puanlarından ($\bar{x}=3,67$) yüksek bulunmuştur. Kadınlar ile erkekler arasındaki bu farklılığının istatistiksel açıdan kadınlar lehine anlamlı olduğu görülmüştür [$t(2.58)= 0,000$, $p<.05$]. Bu bulgu öğrenme stratejileri açısından cinsiyetin önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Alt boyutlar açısından bakıldığında; Kadınların seçme stratejileri puanları ($\bar{x}=4,06$), erkeklerin seçme stratejileri puanlarından ($\bar{x}=3,80$) yüksek bulunmuştur. Kadınlar ile erkekler arasındaki bu farklılığının istatistiksel açıdan kadınlar lehine anlamlı olduğu görülmüştür [$t(3.25)= 0.003$, $p<.05$]. Kadınların örgütlenme stratejileri puanları ($\bar{x}=4.20$), erkeklerin örgütlenme stratejileri puanlarından ($\bar{x}=3.98$) yüksek bulunmuştur. Kadınlar ile erkekler arasındaki bu farklılığının istatistiksel açıdan kadınlar lehine anlamlı olduğu görülmüştür [$t(7,04)= 0.002$, $p<.05$]. Öğretmen adaylarının işleme stratejileri [$t(-.885)= 0.47$, $p>.05$] ve planlama stratejileri [$t(-.041)= 0.86$, $p>.05$] puanları ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerinin sınıf düzeyi değişkenine ilişkin bulgular

Öğretmen adaylarının öğrenme stratejileri ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına tek yönlü varyans analizi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Düzeyine Göre Öğrenme Stratejilerine İlişkin Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	Anl. Fark
Seçme Stratejisi	Gruplararası	1061,199	3	353,733	5,748	0,001	2-1
	Gruplarıçi	11016,418	186	61,544			3-1
	Toplam	12077,617	189				2-4
							3-4
İşleme Stratejisi	Gruplararası	262,557	3	87,519	4,867	0,003	1-4
	Gruplarıçi	3308,693	186	17,982			2-4
	Toplam	3571,250	189				3-4
Planlama Stratejisi	Gruplararası	658,319	3	219,440	4,964	0,002	1-4
	Gruplarıçi	8001,768	186	44,209			2-4
	Toplam	8660,086	189				3-4
Örgütlenme Stratejisi	Gruplararası	71,344	3	23,781	1,460	0,263	-----
	Gruplarıçi	3245,928	186	16,174			
	Toplam	3317,273	189				
Öğrenme Stratejileri Genel	Gruplararası	4862,318	3	1620,773	1,460	0,003	1-4
	Gruplarıçi	58473,049	186	337,995			2-4
	Toplam	63335,367	189				3-4

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre öğrenme stratejilerine ve alt boyutlarına yönelik analiz sonuçları Tablo 5’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öğrenme stratejileri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F= 1,460$, $p<.05$). Ayrıca seçme ($F=5,748$, $p<.05$), işleme ($F=4,867$, $p<.05$) ve planlama ($F=4,964$, $p<.05$) alt boyutlarında da öğretmen adaylarının öğrenme stratejileri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu bulgular ışığında öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerine açısından sınıf düzeyinin önemli bir etken olduğu söylenebilir. Diğer taraftan Örgütlenme ($F=1,460$, $p>.05$) alt boyutunda öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerine ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ile öğrenme stratejilerine arasında bulunan anlamlı farklılık için yapılan çoklu karşılaştırma testiyle incelenmiştir. Öğrenme stratejileri arasında anlamlı farklılığın birinci sınıflar ile dördüncü sınıflar, İkinci sınıflar ile dördüncü sınıflar ve üçüncü sınıflar ile dördüncü sınıflar arasında dördüncü sınıflar aleyhine olduğu

bulunmuştur. İşleme ve planlama alt boyutlarında bu farklılık değişmezken, seçme alt boyutunda anlamlı farklılığın ikinci sınıflar ile birinci sınıflar, üçüncü sınıflar ile birinci sınıflar arasında birinci sınıflar aleyhine ve ikinci sınıflar ile dördüncü sınıflar, üçüncü sınıflar ile dördüncü sınıflar arasında dördüncü sınıflar aleyhine olduğu görülmüştür.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu bölümde, elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar yer almaktadır. Araştırmanın alt problemlerinden elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Yapılan analizler sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=3,80$ 'dir. Buna göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin “katılıyorum” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bu bulgusu Toy (2007), Aydın (2011), Ataseven (2014) tarafından yapılan araştırmalar ile paralellik göstermektedir. Toy (2007), lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin biyoloji dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşleri “katılıyorum” düzeyinde olduğunu belirlemiştir. Öğrenciler biyoloji dersinde de en çok “örgütlenme stratejisini” en az ise “planlama stratejilerini” kullandıkları belirlenmiştir. Benzer şekilde Aydın (2011) ortaöğretim öğrencileri ile yaptığı çalışmasında ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin “katılıyorum” düzeyinde olduğunu belirlenmiştir. Ataseven (2014) eğitim fakültesi öğrencileriyle yaptığı çalışmada ise öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejilerinin gerek alt boyutlarından elde edilen ortalamalarının gerekse genel ortalamalarının 3.40’ın üstünde olduğu belirlemiştir. Bu durum öğrencilerin öğrenme sürecinde tüm stratejileri etkili olarak kullandıklarını göstermektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyet açısından öğrenme stratejilerine bakıldığında, kadın öğretmen adaylarının öğrenme stratejileri puanlarının erkek öğretmen adaylarının puanlarına göre, daha yüksek olduğu görülmektedir. Kadınlar ile erkekler arasındaki bu farklılığın istatistiksel olarak kadınlar lehine anlamlı olduğu ortaya konmuştur. Cinsiyet değişkeni açısından kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına oranla öğrenme stratejilerini daha fazla kullandıkları görülmektedir. Benzer bulgular, Aydın (2011), Şahin ve Çakar (2011), Karadeniz (2010), Çelikkaya ve Kuş (2010), Toy (2007) tarafından da bulunmuştur. Karadeniz (2010) eğitim fakültesi öğrencileri ile yaptığı çalışmasında kadın ve erkek öğrenciler arasında coğrafya öğrenme stratejilerini kullanma sıklıkları açısından anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Benzer şekilde Aydın (2011) ortaöğretim öğrencileri ile yaptığı çalışmasında, öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre kadınlar lehine anlamlı farklılık göstermektedir sonucuna ulaşmıştır. Çelikkaya ve Kuş (2010) sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanma durumları isimli çalışmalarında kadın öğrencilerin öğrenme stratejilerini daha iyi düzeyde kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeyi açısından öğrenme stratejilerine bakıldığında, öğretmen adaylarının öğrenme stratejileri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğrenme stratejileri arasında anlamlı farklılığın birinci sınıflar ile dördüncü sınıflar, İkinci sınıflar ile dördüncü sınıflar ve üçüncü sınıflar ile dördüncü sınıflar arasında dördüncü sınıflar aleyhine olduğu görülmüştür. Benzer sonuçlar Deniz (2015), Yeşilyurt (2013) tarafından da bulunmuştur. Deniz (2015) tarafından müzik öğretmeni adayları ile yapılan araştırmaya göre 2. sınıf öğrencileri, diğer sınıflara göre öğrenme

stratejilerini daha fazla kullanmaktadır. Benzer şekilde Yeşilyurt (2013) tarafından öğretmen adayları ile yapılan çalışmada da ikinci sınıf öğrencilerinin puanları daha yüksek bulunmuştur. Literatür incelendiğinde sınıf seviyesine göre strateji kullanımının farklılaştığını ortaya koyan araştırmalar bulunmakla birlikte (Aydın, 2011; Hamurcu, 2002; Ünal, Alkan, Özdemir ve Çakır, 2013), sınıf değişkenine göre anlamlı farklılıkların olmadığını ortaya koyan araştırmalar da (Baykara, 2011; Karadeniz, 2010; Kılıç ve Öncü, 2014) bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar sınıf seviyesi yükseldikçe anlamlı farklılığın ortaya çıktığını net olarak göstermemektedir. Çelikkaya (2012) bu durumun beceri eksikliğinden ziyade, stratejileri ve stratejileri kullanmayı bilmeme durumundan kaynaklanabileceğini belirtmektedir. Senemoğlu da (2012), öğrenme stratejilerinin öğretilmesinin gereğine dikkat çekerek, öğrenme ve çalışma stratejilerinin öğretiminin ilkokuldan başlayarak, yükseköğrenimi de içine alacak şekilde devam etmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerileri geliştirilmiştir:

1. Yapılan araştırmada beklentilerinin aksine, alt sınıf düzeyindeki öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerinin 4. sınıf düzeyindeki öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerinden yüksek çıkmasının sebepleri ayrıntılı bir şekilde incelenebilir
2. Eğitim Fakültesi genelinde ve diğer programların da dâhil edildiği bir araştırma yapılabilir.
3. Öğrenme stratejileri başka değişkenler açısından incelenebilir.
4. Öğrencilerle nitel araştırmalar yapılarak öğrenme stratejilerine yönelik farklı boyutlar ortaya çıkaran çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Açıkgöz, K.Ü. (2003). *Etkili öğrenme ve öğretme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Arsal, Z., Özen, R. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının öğrenme stratejileri ve öğrenme biçimi tercihlerinin incelenmesi. *AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 151-164.
- Ataseven, N. (2014). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme stilleri ve öğrenme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Aydın, F. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya derslerinde kullandıkları öğrenme stratejileri. *Turkish Studies* 6(2),199-212.
- Baykara, K. (2011). Öğretmen adaylarının bilişötesi öğrenme stratejileri ile öğretmen yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 80-92.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (16. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç -Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F.(2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Çelikkaya, Ş. (2012). Almanca öğretmen adaylarının sözcük öğreniminde kullandıkları öğrenme stratejileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 71-76.
- Çelikkaya, T. ve Kuş Z. (2010). Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanma durumları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29,321-336.
- Dembo, H. M. (2000). *Motivation and learning strategies for college success a self-management approach*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Deniz, J. (2015). Müzik öğretmen adaylarının bilişötesi öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (14), 1-14.
- Dural, S. (2008). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğrenme ve ders çalışma stratejileri ile başarıları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Erdem, A. R.(2005). Öğrenmede etkili yollar: öğrenme stratejileri ve öğretimi. *İlköğretim-Online*,4(1),1-6
- Güven, M. (2008). Programda öğretme öğrenme süreci, (Ed. Bilal Duman), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (219-332). Ankara, Maya Akademi.
- Hamurcu, H. (2002). Okulöncesi öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23,127-134.
- Karadeniz, C. B. (2010). The geography learning strategies of the education faculty students. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 69-80.
- Karadeniz, C. B. ve Bilgi, M. G.(2010).Coğrafya dersinde kullanılan öğrenme stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 30, Sayı 2 (2010) 511-532
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, S.K., Öncü, E. (2014). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bilişötesi öğrenme stratejileri ve akademik öz-yeterlikleri. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 13-22.
- Oğuz, A. (2000). Öğrenme stratejilerinin geliştirilmesinde öğretmenin rolü. *Yasadıkça Eğitim*, 66, 21-26.
- Özer, B. (2002). İlköğretim ve ortaöğretim okullarının eğitim programlarında öğrenme stratejileri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 1 (1), 17-32.
- Özkal, N. ve Çetingöz, D. (2006). Akademik başarı, cinsiyet, tutum ve öğrenme stratejilerinin kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*,46,259-275
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim öğrenme ve öğretim*(21. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Sucuođlu, H. (2006).Biyoloji dersinde kullanılan öğrenme stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*,327,36-41
- Şahin, H.ve Çakar, E. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme stratejileri ve akademik güdüleme düzeylerinin akademik başarılarına etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 9 (3), 519-540
- Taşdemir, A., Tay, B. (2007). Fen bilgisi öğretiminde öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanmalarının akademik başarıya etkileri. *Uludağ üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XX (1), 173-187
- Tay, B. (2005) Sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 209- 225.
- Tay, B.(2004). Sosyal bilgiler dersinde anlamlandırma stratejisinin yeri ve önemi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2),1-12.
- Toy, Ö. (2007). *Biyoloji dersinde kullanılan öğrenme stratejileri ve başarı güdüsü arasındaki ilişkiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ünal, K., Alkan, G.D., Özdemir, F.B., Çakır, Ö. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme stil ve stratejilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mersin üniversitesi örneği. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 56-76.
- Weinstein, C. E., Ridley, D. S., Dahl, T. ve Weber, E. S. (1989). Helping students develop strategies for effective learning. *Educational Leadership*, 46(4), 17 -19.
- Yeşilyurt, E. (2013). An analysis of teacher candidates' usage level of metacognitive learning strategies: sample of a university in Turkey, *Educational Research and Reviews*, 8(6), 218-225.